

os, hvad jeg vil kalde, de sociale Grunde for sit Forslag. Han har omtalt, hvordan Sukkerpriserne være et Besvær for den forbrugende Befolkning, han har ligeledes omtalt Arbejdernes Stilling. Det forekommer mig, som det allerede er bemærket af den ærede foregaaende Taler (N. P. Jensen), at det ikke lykkedes ham at fastslaa, hvad jeg vilde kalde Forholdet mellem Aarsag og Virkning, at fastslaa, at netop Overtagelsen af Sukkerfabrikationen af Staten skulde være den rette Hjælp i denne Sag. Paa den anden Side maa jeg maaske have Lov til at gøre opmærksom paa, at det radikale Parti ikke staa uvenligt overfor en saadan Tanke. Odense-Programmet, hvorpaa vi hvile, har en Udtalelse, der udtrykker dette, at om fornødent kan en saadan Forretning overtages af Staten, og jeg skal for at klargøre det præcist nævne de faa Ord, som staa i vort Program om denne Sag. Der staa: „Overfor de Virksomheder, der ere faktiske eller retlige Monopoler, værnes Samfundets Interesser, om fornødent ved Virksomhedernes Overtagelse af Kommune eller Stat.“ Det, man altsaa siger, er, at der kan være Tale om en Overtagelse, men der kan ogsaa paa anden Maade være Spørgsmaal om et Indgreb i en saadan Forretnings Økonomi eller hele Drift. Vi ere altsaa ikke fremmede for Tanken.

Naar det af det ærede Medlem fra Kellerup (N. P. Jensen) er blevet sagt, at dette var et Stykke Socialisme, maa jeg have Lov til at sige, at det forekommer mig ikke umiddelbart indlysende. Det ærede Medlem anførte selv f. Eks. Jernbaner og lignende, som kunde drives af Staten, og det forekommer mig, at man kun da kunde kalde denne Drift for socialistisk, hvis man kunde vise, at en saadan Drift var, hvad jeg vil kalde antikapitalistisk, hvis det kunde vise sig, at netop Virkningerne af ren kapitalistisk Art, f. Eks. Arbejdslønnens urimelige Nedsættelse, kunde ophæves ved Statens Overtagelse af en saadan Bedrift. Men det er netop disse Ting, vi skyldte Beviset for, og som jeg mener, at det kommende Udvalg skulde paavise. Saa i alt Fald paa det nuværende Tidspunkt vilde jeg ikke føle mig trykket af Ordet socialistisk for at kunne gaa med til et Forslag som det her foreslaaede.

Jeg maa ogsaa sige, at Forslaget rent udvortes set, naar man ikke kommer ind paa en dybere Sammenhæng mellem Aarsag og Virkning, har noget tiltalende ved sig. For det kan jo ikke nægtes, at For-

retningen, der her er Tale om, har Monopolpræget. Det ligger for det første i selve Beskyttelsen. Det er vist rigtigt, at Fabrikkerne ikke til alle Tider have udnyttet denne Beskyttelse fuldt ud. Paa den anden Side kan det ikke nægtes, at den er et Værn, der gør, at Fabrikkerne og Nykøbing-Fabrikken, den eneste konkurrerende Fabrik, til hvilken de staa i et venskabeligt Forhold, nyde, hvad skal jeg kalde det, den Særstilling at være Ene-sælger overfor Forbrugere, der have et nødtvungen Forbrug. Og jeg kan ikke lade være at skyde ind i Forbigaaende, at det forekommer mig utvivlsomt, at Sukkeret er et nødtvungen Forbrug i den nuværende Ernæring og ikke i mindste Maade er et Luksusforbrug. Det gør altsaa, at det er en Monopolstilling, Selskabet har fra denne Side set. Hvor meget denne Monopolstilling støtter sig til, om den støtter sig til, som jeg mener, en Beskyttelse af 3—4 Mill. som allerede bemærket, er vanskeligt at afgøre, men selv om man tager blot en Beskyttelse af 1½ Øre pr. Pund af de 200 Millioner Pund, der nu til Dags er Tale om at afsætte, vil man se, at man naar op til en Beskyttelse af omtrent 3 Millioner. Men ogsaa paa anden Maade forekommer det mig, at Selskabet har udviklet sig til at være et virkeligt Monopolselskab. Jeg tænker paa, at dette Selskab, som er drevet med en saa ganske overordentlig overlegen Kløgt, hvad der ikke blot skyldes Direktør Gammeltøft, men ogsaa en anden Mand, efterhaanden har naaet at forme sig saaledes, at det har skabt et specielt dansk Behov for et specielt dansk Sukker. Det er saaledes, at dette Selskabs Butik — hvis jeg maa bruge det Udtryk — er assorteret med netop det, som en dansk Gane vil have, og det gør, at det bliver ret vanskeligt for Udlandet at konkurrere med Selskabet, og det gør det ogsaa ret vanskeligt for nyopdukkende Fabrikker at konkurrere netop paa dette Omraade. Der skal efter sigende være 37 forskellige Arter af Sukre, som Selskaberne ere i Stand til at præstere, og en Forretning, som bygger paa bar Bund, vil vanskeligt kunne tilfredsstille hver eneste Grosserer i hver eneste Egn med det bestemte Sukker, som han netop vil tage, og dette bekræfter atter, at Foretagendet er et Monopolforetagende.

Yderligere mener jeg, at Staten ogsaa fra en anden Side set kunde have Anledning til at overtage dette Foretagende eller disse Foretagender, hvis man vil tage